

Nota van Antwoord zienswijzen
Stikstofbuffer Heiligerlee

Kenmerk: DGKE-WO / 20118791

Volg- nr.	Zienswijze- nr.	Onderdeel	
1a	0001, 0003 Stoppen met zoutwinning, eerst onpartijdig onderzoek	Zienswijze	<p>Indieners geven aan dat SodM adviseert om de aanleg van zoutcavernes op te schorten omdat de veiligheid en het voorkomen van schade niet geborgd kan worden. De minister heeft dit advies ten onrechte naast zich neergelegd.</p> <p>Indieners geven aan dat de ondergrond dagelijks verandert door de zoutwinning en dat de onzekerheid over de veiligheid in het gebied daardoor alleen maar toeneemt. De veiligheid van de stikstofopslagcaverne is daarmee ook in het geding. De veiligheid kan alleen geborgd worden door acuut te stoppen met de zoutwinning, zoals SodM ook adviseert, en eerst duidelijkheid te krijgen over de gevolgen op lange termijn. En dit alles op basis van onpartijdige onderzoeksinstituten zoals in het laatste KEM-17 rapport is aangegeven. Eerst moeten die onderzoeken afgewacht worden, daarna kunnen pas conclusies getrokken worden.</p> <p>Indieners vinden dat de berekeningen en aannames in het opslagplan zijn gedaan op basis van verouderde kennis, wat bevestigd is door het RIVM en SodM. De caverne maakt onderdeel uit van een veld met zoutcavernes. Gezien het gebrek aan kennis en een foutief beeld van veiligheid is er geen basis voor een betrouwbaar besluit over de stikstofopslag.</p>
		Antwoord	<p>De minister benadrukt dat het advies van SodM waar indieners op doelen geen betrekking heeft op het ingediende gewijzigde opslagplan voor stikstofcaverne HL-K, maar op een plan van Nouryon om een nieuwe zoutcaverne te openen. Daarover heeft SodM geadviseerd om eerst de afsluiting van de twee verlaten zoutcavernes goed in orde te brengen alvorens een nieuwe zoutcaverne te openen, welk advies ook is overgenomen door de minister in de besluitvorming ten aanzien van dat plan. Het voorliggende besluit ziet op de opslag van stikstof in een bestaande zoutcaverne. Er is daarom ook geen sprake van een gelijkaardige problematiek als bij het openen van een nieuwe zoutcaverne. De minister benadrukt dat door de stikstofopslag de druk in de caverne juist aanwezig blijft zodat de door SodM beschreven processen bij afsluiting van de zoutcavernes zich juist langzamer voltrekken. Over het gewijzigde opslagplan dat nu ter beoordeling voorligt, adviseert SodM dat de aangevraagde verhoging van de injectiesnelheid in de opslagcaverne op basis van het opslagplan en de onderliggende studies geen verhoging van het risico omtrent bodembeweging vormt. Ook de Tcbb ziet uit het oogpunt van de mogelijke gevolgen van bodembeweging, op basis van de beschikbare gegevens, inzichten en mede gezien het advies van SodM, geen redenen om instemming te onthouden aan het gewijzigde opslagplan. De minister acht op basis van deze adviezen de veiligheid afdoende beoordeeld en geborgd.</p>

1b	0001 Naamswijziging	Zienswijze	Indieners vinden het bedenkelijk dat Akzo-Nobel zijn naam heeft gewijzigd in Nouryon en vragen zich af of dit gedaan is om schadeclaims te kunnen ontwijken voor de leeg getrokken zoutcavernes.
		Antwoord	De minister stelt vast dat deze zienswijze geen betrekking heeft op de aanvraag om de injectiesnelheid van stikstof te verhogen, waar dit besluit over gaat. De aanvraag is gedaan door GTS (Gasunie Transport Service) die de opslagcaverne HL-K beheert.
1c	0002 Onvoldoende informatie	Zienswijze	Indieners geven aan dat de digitaal beschikbare informatie onvoldoende beeld geeft en indieners kunnen de gewenste informatie niet vinden.
		Antwoord	De minister stelt vast dat alle relevante documenten op de website van Bureau Energieprojecten zijn geplaatst. In de kennisgeving in de Staatscourant en de huis-aan-huisbladen is dit ook aangegeven. Op de inloopavonden op 14 mei 2019 en 11 maart 2020 waren medewerkers van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, GTS, SodM en TNO beschikbaar om toelichting te geven. In de kennisgeving is ook aangegeven dat indien er naar aanleiding van de informatie over de aanvraag en alle bijbehorende stukken op de website vragen zijn, gebeld kan worden met Bureau Energieprojecten.
1d	0002 Vergroting capaciteit risicovol	Zienswijze	Indieners vinden dat de verhoging van de capaciteit gevaarlijk is voor de omgeving en de volksgezondheid. Dit wordt in de stukken onvoldoende onderbouwd. Er moet meer, beter en zeker actueler bewijs geleverd worden voor de stelling dat de verhoging van de capaciteit niet risicovol is. Indieners wanen zich niet veilig meer in hun eigen woning.
		Antwoord	De minister stelt vast dat de onafhankelijke wettelijk adviseurs SodM, TNO en Tcbb hebben geadviseerd over het gewijzigde opslagplan en alle onderliggende rapporten. Hierbij is onder andere de bodemdalingprognose en het risico op bodemtrilling beoordeeld. Gelet op de inhoud van de aanvraag voor de verhoging van de injectiesnelheid, inclusief alle onderliggende rapporten en de hierover ingewonnen adviezen van de wettelijk adviseurs, is de minister van oordeel dat het belang van veiligheid voor omwonenden niet in het geding is. Dit is nader uiteengezet in het besluit. Ten overvloede merkt de minister op dat voor het aanleggen van de put destijds een werkprogramma is ingediend bij SodM. SodM toetst of de put voldoet aan de daarvoor geldende voorschriften. Dit is een toets die los staat van de ingediende aanvragen. Het externe risico van de werking van de inrichting is daarnaast berekend en beoordeeld op basis van bijlage 5 Kwantitatieve risico analyse QRA, behorende bij de aanvraag omgevingsvergunning. Uit de resultaten van de QRA blijkt dat de inrichting geen plaatsgebonden-risicocontour heeft buiten de inrichting.
1e	0002 Gebruik stikstof risicovol	Zienswijze	Het gebruik van stikstof brengt grote veiligheids- en milieurisico's met zich mee . Bij een incident zal er sprake zijn van aanzienlijke schade. Dit blijkt uit informatie van Nouryon, evenwel in relatie tot het gebruik van diesel als hulpstof bij zoutwinning.

		Antwoord	<p>De minister verwijst allereerst naar zijn antwoord op zienswijze 1d. De risico's zijn in beeld gebracht en beoordeeld door de onafhankelijke experts van SodM en TNO. De minister benadrukt daarnaast dat diesel niet wordt gebruikt bij de stikstofopslag in een caveerne. Omdat de caveerne in gebruik was voor zoutwinning voordat hij in 2010 in gebruik is genomen voor stikstofopslag, is de caveerne op dat moment voor dit doel geschikt gemaakt. Eventuele resten diesel zijn toen zo veel mogelijk terug gewonnen.</p> <p>Voor wat betreft mogelijke effecten van bodemtrillingen op natuur en milieu kan in algemene zin worden gesteld dat alleen uitzonderlijk zware trillingen gevolgen zouden kunnen hebben voor natuur en milieu. Dit is niet aan de orde bij de stikstofopslag in de zoutcaverne HL-K, ook niet door de aangevraagde verhoging van de injectiecapaciteit. In algemene zin zou een effect van bodemdaling kunnen zijn dat het grondwaterpeil in relatieve zin wordt beïnvloed, dat wil zeggen dat het water hoger kan komen te staan ten opzichte van het maaiveld. Dit kan leiden tot vernatting en daarmee tot nadelige (en voordelige) gevolgen voor natuur en milieu. Het waterschap kan deze gevolgen tegengaan door het waterpeil aan te passen. Gezien het feit dat de verhoging van de injectiecapaciteit nauwelijks invloed heeft op de bodemdaling, zoals SodM aangeeft, worden ook geen negatieve effecten als gevolg daarvan verwacht voor de flora en fauna. De invloed van de caveerne HL-K strekt zich niet uit tot een Natura 2000-gebied of ander milieubeschermingsgebied. Om deze reden worden er geen zodanig nadelige effecten op de natuur verwacht dat de minister zijn instemming met de verhoging van de injectiesnelheid zou moeten weigeren.</p> <p>De minister merkt daarnaast op dat stikstof een inerte, niet toxische stof is. Het stikstof dat op de inrichting Stikstofbuffer Heiligerlee in de caveerne HL-K wordt opgeslagen, wordt in Zuidbroek in een luchtscheidingsfabriek uit de buitenlucht gewonnen. In een kwantitatieve risicoanalyse (bijlage 5 QRA, behorende bij de aanvraag omgevingsvergunning) zijn wel de risico's op de omgeving beoordeeld als gevolg van zuurstofverdringing (asphyxiatie) in relatie tot worst case faalscenario's. Uit deze analyse is gebleken dat de inrichting geen plaatsgebonden risico-contour heeft buiten de inrichting (de zogenaamde PR 10-6 risicocontour).</p>
1f	0002 Gevolgen aardbeving voor de installatie	Zienswijze	Indieners geven aan dat de gaswinning in Groningen ernstige gevolgen heeft gehad. Daarmee is onvoldoende rekening gehouden door de minister. Het valt volgens indieners niet uit te sluiten dat door een aardbeving de installatie die de minister voor ogen heeft zal aantasten of vernielen, met alle gevolgen van dien.
		Antwoord	De minister stelt vast dat de gaswinning uit het Groningen gasveld een heel ander risico met zich meebrengt dan de opslag van stikstof in een zoutcaverne. Beide activiteiten zijn niet met elkaar te vergelijken. Voor zover indieners bang zijn voor de effecten van een aardbeving op de bovengrondse installaties en pijpleidingen merkt de minister op dat deze risico's niet aan de

			orde zijn bij de beoordeling van de aanvraag om verhoging van de injectiecapaciteit. Ten overvloede merkt de minister op dat voor de eigenschappen van de buisleiding voor de aan- en afvoer van stikstof naar de stikstofcaverne HL-K de voorschriften gelden als opgenomen in hoofdstuk 6 Pijpleidingen en kabels van het Mijnbouwbesluit. Ten aanzien van bovengrondse bouwwerken, waaronder funderingen voor installaties, merkt de minister op dat bij aanleg daarvan een constructieve beoordeling plaatsvindt aan de eisen uit het Bouwbesluit. Specifiek is in de omgevingsvergunning in dit verband een voorschrift opgenomen dat voor het plaatsen van de fundering van de vloeistofvanger nog een aantal constructieve gegevens dienen te worden overgelegd en voor uitvoering nog dienen te worden beoordeeld door SodM. De minister heeft geen enkele aanleiding om aan te nemen dat hiermee niet wordt voldaan aan voorgenomde wetgeving.
1g	0002 Wingewest Groningen	Zienswijze	Indieners vinden dat Groningen als wingewest wordt gebruikt ten gunste van de rest van het land en vragen zich af waarom Groningen gebukt moet gaan onder de plannen van de minister. Indieners menen dat men van hogerhand niet schroomt om het milieu te vervuilen als het maar geld oplevert.
		Antwoord	De minister benadrukt allereerst dat de diepe ondergrond in Nederland niet overal hetzelfde is en dat zich onder de provincie Groningen gashoudende gesteentelagen bevinden en zoutlagen die geschikt zijn om zout uit te winnen of gas in op te slaan. Andere plekken in Nederland zijn bijvoorbeeld meer geschikt voor geothermie. Het beleid van dit kabinet is om de gaswinning uit het Groningenveld te beëindigen. Om de gaswinning in Groningen zo snel mogelijk omlaag te brengen wordt de komende jaren veel meer H-gas (hoogcalorisch gas) geïmporteerd. GTS breidt de bestaande stikstofinstallatie in Zuidbroek uit met een aanvullende stikstofinstallatie, zodat er meer stikstof kan worden geproduceerd om bij te mengen bij het H-gas. Het grootste deel van de geproduceerde stikstof wordt direct gemengd met geïmporteerd H-gas om dit geschikt te maken voor cv-en kookapparatuur van huishoudens in Nederland. Het deel dat niet direct wordt bijgemengd wordt via een pijpleiding getransporteerd naar de stikstofbuffer bij Heiligerlee voor tijdelijke opslag. Het verhogen van de injectiesnelheid van de toevoer van stikstof naar de caverne van 16.000 m ³ stikstof per uur naar 190.000 m ³ stikstof per uur is nodig om na de uitbreiding van de stikstofinstallatie in Zuidbroek de stikstofcaverne zo optimaal mogelijk te gebruiken. De minister benadrukt dat er geen sprake is van negatieve gevolgen voor milieu of bevolking. Dit is nader uiteengezet in het besluit.
1h	0002 Garantie veiligheid	Zienswijze	Indieners vinden, net als de gemeente Oldambt, dat de minister garanties moet geven dat de ondergrondse stikstofopslag in Heiligerlee ook in de toekomst veilig plaatsvindt. Uit niets blijkt dat die garantie gegeven kan worden.
		Antwoord	De minister verwijst naar zijn antwoord op zienswijze 1d.

1j	0003 Schaderegeling	Zienswijze	Indieners geven aan geschaad te zijn door de reeds opgetreden veranderingen in het veld. Dit uit zich in verzakkingen van grond en gebouwen. Meerdere rapporten bewijzen dat dit aan de mijnbouw te wijten is. Er moet dus een goede schaderegeling zijn waarbij de burger ontzorgd wordt, net als bij het Groningenveld.
		Antwoord	De minister stelt vast dat voor zover een beving zou plaatsvinden in de caveerne HL-K en daardoor schade zou ontstaan (de kans daarop is zeer beperkt), de landelijke Commissie Mijnbouwschade de schademeldingen zal onderzoeken en beoordelen of de schade is veroorzaakt door de mijnbouwactiviteit in de caveerne. Daarmee worden inwoners ontzorgd als het gaat om de bewijslast van een gemelde schade. De veranderingen in het veld veroorzaakt door bodemdaling uiteten zich in het ontstaan van een gelijkmatige bodemdalingskom, die door de verhoogde injectiesnelheid overigens niet vergroot wordt. Er ontstaan dus geen ongelijkmatige verzakkingen in de ondiepe ondergrond die verzakkingen van gebouwen kunnen veroorzaken.